

Opiskelijahauissa käytettävien koulutusagenttien toimintaa koskeva työryhmä

Työryhmän kokous 15.4.2026

Nh. K206 Potentia, OKM (Meritullinkatu 10, Helsinki) / Microsoft Teams -kokous

Osallistujat:

Kaisu Piironen OKM, puheenjohtaja
Erno Hyvönen OKM, varapuheenjohtaja
Samuli Maxenius OKM, sihteeri
Sari Haavisto (TEM)
Hanna Isoranta (OPH)
Harri Lähdekorpi (OPH), vara
Francesca Cucinotta, Centria
Tuija Tammi, VAMK, vara
Jaakko Hallila, SeAMK
~~Marjo Nenonen, Karelia, vara~~
Veli-Matti Lamppu, AMKE
~~Satu Ågren, AMKE, vara~~
Miia Vanhanen, LUT yliopisto
Johanna Kärki, Turun yliopisto, vara
Niina Malkamäki, Aalto-yliopisto
Joanna Kumpula, Tampereen yliopisto, vara
Maija Niskavirta, Kuntaliitto
~~Maija Lehtimaa, Kuntaliitto, vara~~

Anna Kankaanpää, OKM

Työjärjestys

1. Kokouksen avaus

Avattiin kokous ajassa 10.03.
Puheenjohtaja Kaisu Piironen esitteli kokouksen työjärjestyksen.

2. Esittäytyminen ja työryhmän toimeksianto

Kaikki paikalla olevat jäsenet esittäytyivät ja kertoivat omista rooleistaan kansainvälisten opiskelijoiden rekrytointiin liittyen.

Käytiin läpi, miksi tietyt ryhmät on valittu mukaan ryhmään. Ryhmän ulkopuolelle jätettiin pysyivistä jäsenistä opiskelijajärjestöt, Migri ja UM. Fokus on työssä vahvasti opiskelijarekrytoinnin prosesseihin, joissa mukana olevat ryhmät ovat keskiössä.

Puheenjohtaja esitteli työryhmän toimeksiannon. Työryhmän taustalla on joulukuussa julkaistu selvitys työ- ja koulutusperusteisten oleskelulupien sääntelytason haavoittuvuuksista, jonka julkaisun yhteydessä Sisäisen turvallisuuden ja oikeudenhoidon ministerityöryhmä päätti useiden lainsäädäntömuutosten käynnistämisestä. Lainsäädäntöuudistusten lisäksi päätettiin tämän työryhmän perustamisesta.

Työryhmän toimeksiannoksi on määritelty asettamiskirjeessä seuraavat toimet:

- Työryhmän tehtävänä on selvittää ja esittää toimenpiteitä, joilla puututaan kansainvälisten opiskelijahauissa käytettävien agenttien toiminnassa havaittuihin epäkohtiin opiskelijoiden oikeuksien turvaamiseksi sekä prosessin eettisyyden, läpinäkyvyyden ja asianmukaisuuden varmistamiseksi.
- Lisäksi työryhmässä voidaan käsitellä muita agenttitoimintaan liittyviä kysymyksiä ja esittää ratkaisuja, joilla rajat ylittävän koulutukseen hakeutumisprosessin eettisyyttä, läpinäkyvyyttä ja asianmukaisuutta parannetaan, jotta Suomi säilyy jatkossakin houkuttelevana opiskelumaana.
- Työryhmän työn tulee tukea hallituksen linjauksia kansainvälisten opiskelijoiden aseman vahvistamiseksi ja väärinkäytösten ehkäisemiseksi.

Puheenjohtajan mukaan työryhmälle asetetut tehtävät ovat monin tavoin haasteellisia, sillä kaikki toimijat eivät ole Suomen kansallisessa sääntelyvallassa. Opetushallitus kerää jo nykyisellään tietoja agenteista opiskelijoilta hakujen yhteydessä. Yhteisten pelisääntöjen jatkokehittäminen on kokonaisuus, johon tartutaan tämän työn aikana. Ministerityöryhmän kirjaukset koskivat erityisesti korkeakoulujen toimintaa, mutta tarkoituksenamme on tarkastella agenttikysymystä myös toisen asteen koulutuksen näkökulmasta.

Työryhmän toimeksiannosta käydyssä keskustelussa nostettiin esiin, etteivät nykyiset tietojärjestelmät mahdollista kattavan tiedonkeruun tekemistä tai rekisterin ylläpitoa agenteista ja opintopolussa agentin käytöstä ilmoittaminen on vapaaehtoista. Myös agenttien määrittely on haasteellista, sillä välittäjillä ja agenteilla useita, erilaisia rooleja. Keskeistä on myös pystyä pitämään kiinni hyvistä ja toimivista agentuureista.

Toisen asteen edustajat korostivat, että vaikka ministeriryhmän toimeksiannossa korostetaan korkeakouluja, on työtä järkevää tehdä myös toinen aste huomioiden.

Keskustelussa todettiin, että agenttien toiminnan kieltäminen ei ole mahdollista, sillä ulkomaiset agentit eivät ole Suomen lainsäädännön ulottuvilla. Kotimaisten toimijoiden painottaminen myös haasteellista, koska niitä on hyvin vähän tarjolla. Opetushallituksen tehtävä kerätä tietoa agenteista ei ole helppoa toteuttaa, sillä korkeakoulujen listat agenttisopimuksista elävät jatkuvasti. Korkeakoulut välittävät jo nyt tietoa toisilleen ongelmallisista agenteista. Hakijoiden pitää pystyä myös jatkossa agentin avustuksella tai ilman agenttia. Puheenjohtaja korosti, että haun rajaaminen siten, että vain sopimusagentin avustuksella voisi hakea Suomeen opiskelemaan, nostaisi palveluiden hintaa ja sotkisi alan markkinat.

Työryhmän puheenvuoroissa korostettiin myös, etteivät kaikki ministeriryhmän toimenpide-ehdotukset ole toteuttamiskelpoisia. Korkeakoulut ovat tehneet yhteiset Code of Conduct -periaatteet agenttien kanssa toimimiseen. Tarjolla pitää olla listat kaikista agenteista, joilla korkeakouluilla on sopimukset. Korkeakoulujen Due diligence -käytänteissä agenteja arvioitaessa on kehittämisen varaa, eikä kotimaisten agenttien käyttö takaa puhtaampia toimintaperiaatteita. Suomen tulisi tavoitteilla pohjoismaista yhteistyötä tässä kysymyksessä.

Yhteinen näkemys olikin, että tärkeää olisi nyt rajata tarkkaan se, mitä tässä työryhmässä voidaan tehdä. Missä määrin toimet esimerkiksi kohdistuvat sopimusagentteihin ja missä määrin villeihin agentteihin.

3. Nykytilan kuvaus

Toisen asteen lukukausimaksut

Hallitusneuvos Anna Kankaanpää opetus- ja kulttuuriministeriöstä esitteli toisen asteen lukukausimaksujen käyttöönottoa. Lukukausimaksut tulevat käyttöön 2. asteella 1.8. alkaen täyskattoisesti kolmansien maiden kansalaisille. Toisin kuin korkeakouluissa, lukuvuosimaksuvelvollisten opiskelijoiden suoritteista ei makseta julkista rahoitusta. Rajaus ei myöskään liity koulutuksen kieleen kuten korkeakouluissa, vaan maksuvelvoite perustuu kansalaisuuteen. Lukuvuosimaksun suuruus on vähintään lukiokoulutuksen keskimääräisen yksikköhinnan verran, joka on vuonna 2026 noin 8950 euroa. Ammatillisessa koulutuksessa lukuvuosimaksun tulee vastata järjestämisestä vastaavia keskimääräisiä kustannuksia.

Toisen asteen edustajien mukaan uudistus on otettu ammatillisen koulutuksen järjestäjäkentässä vastaan tyynesti ja sen katsotaan selkeyttävän käytänteitä. Oppisopimuskoulutus on oma haasteensa tässä kokonaisuudessa. Lukioiden piirissä maksut ovat herättäneet moninaisia mielipiteitä. Uusien lakien tulkinta on herättänyt paljon kysymyksiä.

Nykytilan kuvaus

Työryhmän sihteeri Samuli Maxenius esitteli korkeakoulujen ja toisen asteen kansainvälisten opiskelijoiden ja hakujen nykytilaa hakutilastojen ja aiemmin kerätyn aineiston avulla. Hakutilastot osoittavat, että hakeutuminen painottuu tiettyihin Etelä-Aasian ja Afrikan maihin ja että hakijamäärät ovat laskeneet viime vuosina.

Puheenjohtaja Piironen esitteli vuonna 2024 tehtyä Code of Conduct -työtä, jonka kehittämistä tullaan myös tässä työryhmässä käsittelemään. Puheenjohtaja kuvasi agenttitoiminnan kaksi ulottuvuutta, jossa sopimusagentit ja villit agentit toimivat eri periaatteilla. Villien agenttien toimintaan meillä ei ole näkymää ja ne voivat tuottaa järjestelmälle positiivisia tai negatiivisia vaikutuksia. Sopimusagenttien kohdalla tilanne on erilainen, sillä näiden toimijoiden kohdalla näkymä toimintaan tulisi olla selkeämpi ja siihen pitäisi pystyä puuttumaan villejä agenteja helpommin. Puheenjohtaja esitteli myös opintopolusta kerättyä dataa käytössä olevista agenteista, josta näkee, että myös agenttitoiminta on keskittynyt muutamien suurimpien agenttien ympärille.

Nykytilan kuvauksesta käydyssä keskustelussa nousi esiin, että agenttien määrittely on haasteellista, sillä niillä voi olla erilaisia rooleja eikä välttämättä suoraa roolia itse hakuprosessissa. Villien agenttien toimintaan puuttuminen ei ole mahdollista Suomesta käsin. Paras tapa agenttien toimintakenttää vaikuttamiseksi on laittaa omat valinta ja maahantuloväylät kuntoon siten, että ne olisivat hakijan kannalta mahdollisimman helposti ymmärrettävät ja navigoitavat. Monissa korkeakouluissa toimii myös vahvoja opiskelijayhdistyksiä, joilla on merkittävä rooli markkinoinnissa ja maakuvan luonnissa. Näihin toimijoihin korkeakoulut voisivat pyrkiä vaikuttamaan.

Toisaalta todettiin, että sopimussuhteisiin agenteihin voidaan vaikuttaa erilaisin sanktiointimenettelyin, kunhan niistä on sovittu sopimuksissa. Agenttien palveluille on sitä enemmän tilausta, mitä enemmän hakija kokee tarvetta agenttien tarjoamille palveluille. Jos halutaan vähentää epäeettistä toimintaa, tulisi haku- ja maahantuloa prosessia virtaviivaistaa. Pitäisi pystyä tarjoamaan hakijalle paremmin tietoa esimerkiksi haun etenemisestä, paikan saannin todennäköisyydestä ja vastaavista tiedoista.

Myös nykyinen hakujärjestelmä nähtiin keskustelussa liian monimutkaisena kokonaisuus, joka vaikeuttaa prosessin kuvaamista hakijalle. Red flag -toiminnan haasteena on se, että moni agentti on uhkaillut oikeustoimilla tilanteessa, jossa agentin kyseenalaisesta toiminnasta on kerrottu muille toimijoille. Ongelmakohtiin puuttumisen prosessit edelleen epäselviä monissa korkeakouluissa.

Yhteinen näkemys olikin se, että hakemisesta tulee tehdä helppoa ja yksinkertaista. Listojen tekeminen on tällä hetkellä hankalaa, vaikka joissain maissa kansallisia listoja onkin tehty. Korkeakoululle on merkittävä haaste selvittää uusista agenteista, että ovatko ne lainkaan järkevää yhteistyökumppaneita, jotka toimivat eettisesti kestäväällä tavalla. Siksi kansalliset listat voisivat olla hyvä ratkaisu. Toisaalta osassa puheenvuoroissa todettiin, ettei virallisen agentin sopimuksen katkaiseminen ole ongelma, jos sopimuksen ehtoja ei noudateta. Perusteena sopimuksen katkaisemiselle on käytetty esimerkiksi sitä, että työllistymisväitteet eivät ole kohdallaan. Epävirallisten agenttien kohdalla on vaikeaa nähdä, että niistä olisi suoranaisesti mitään hyötyä suomalaisille korkeakouluille.

Keskustelussa nousi toisaalta esiin myös näkemyksiä, joiden mukaan suomalaiseen korkeakouluun ei ole vaikeaa hakea. Agenteilla on keskeinen rooli markkinoinnin ja viestinnän kanavina. Moni agentti hoitaa todellisuudessa jotain muuta roolia kuin siitä, mistä korkeakoulut maksavat. Korkeakoulut eivät ole maahantulon asiantuntijoita, joka on merkittävässä roolissa tässä liiketoiminnassa ja agenttien palveluissa. Pitää ymmärtää ja osin hyväksyä näiden toimijoiden rooli. Silti pitää varmistaa, että hakija on itse oman hakemusprosessinsa ja maahantuloa prosessin päällä.

Agenttien palveluita tarvitsevat usein varsinaisen hakijan sijaan opintojen kustannuksista vastaavat hakijoiden vanhemmat, jotka tarvitsevat tuen lähtömassa päätöksentekoprosessien kanssa. Tässä tehtävässä agenttien rooli on merkittävä. Maat ovat erilaisia siinä, että mitä hakijat ja perheet odottavat agenttilta. Suomen hakuprosessin merkittävä ongelma liittyy niiden aikatauluihin opintojen aloittamisen näkökulmasta.

4. Tavoitteet ja eteneminen

Puheenjohtaja Piironen esitteli ehdotukset toimeksiannon toimeenpanemiseksi. Sihteeristö esittää, että työstä tuotettaisiin työryhmäraportti, jossa olisi ehdotuksia toiminnan kehittämiseksi mm. tulevaa hallitusohjelmavalmistelua silmälläpitäen. Muita mahdollisia toimia voisivat olla olemassa olevien Code of Conduct –periaatteiden päivittäminen ja toisen asteen mukaan ottaminen työhön. Lisäksi ryhmän tulisi pohtia sitä, mitä tahoja meidän tulisi kuulla työn aikana varsinaisten jäsenten lisäksi.

Opetushallitus esitti, että heidän osaltaan voi olla perusteltua kuulla opintopolusta ja Education Finlandista vastaavia toimijoita. Sihteeristön esittämiä kuultavia pidettiin sopivina tahoina kutsuttavaksi työryhmän kuultavaksi. Tärkeää on kuitenkin etukäteen miettiä tarkkaan sitä, mitä tietoa kuultavilta halutaan. Myös korkeakoulujen sisäiset haastattelut voisivat tuoda esiin tietoa agenttityöhön liittyvistä kokemuksista ja tyytyväisyydestä. Code of Conduct -työhön liittyen olisi hyvä lähestyä korkeakouluja siitä, miten prosessit aidosti tällä hetkellä toimivat. agenttien yhteinen kouluttaminen ja koulutusmateriaalien kehittäminen nähtiin asiana, jota työryhmän olisi perusteltua edistää. Myös pohjoismaisen yhteistyön ja toimintamallin kehittäminen olisi tarpeen.

Keskustelussa pidettiin tärkeänä myös tuoda esiin positiivista viesti siitä, että myös paljon toimivia käytänteitä on olemassa ja etteivät kaikki agentit suinkaan ole ongelma.

5. Kokouksen päättäminen

Päätettiin kokous ajassa 12.10.